

ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ МОЛОДІЖНОГО СЛЕНГУ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Досліджено лексико-семантичні особливості молодіжного сленгу; з'ясовано шляхи і способи його утворення та причини його вживання; здійснено поділ сленгу на тематичні групи.

Ключові слова: сленгізм в українській мові, молодіжний сленг, жаргон.

Abstract

The lexical-semantic features of youth slang have been investigated; the ways and ways of its formation and reasons of its use have been found; the split into thematic groups has been done

Key words: slangism in the Ukrainian language, youth slang, jargon.

Вступ

Сленг – це мовне явище, у якому відображено не тільки суспільно-історичний досвід людства, але й соціальний статус конкретного прошарку суспільства. Він має знакову природу й системну організацію, що робить його універсальним засобом спілкування. Сленг використовується в побуті, у виробничій діяльності людини, у різних галузях науки, культури, суспільного й політичного життя. Вибір і активізація різних його засобів у кожному конкретному випадку залежить від цілей, завдань і умов спілкування, а також від соціального середовища, вікової групи й багатьох інших факторів.

Основна частина

Сленг (англ. slang – жаргон) – сукупність своєрідних жаргонізмів, лексичний і стилістичний шар розмовних, напівнормативних слів, якими позначається грубувато-фамільярне, інколи й гумористичне ставлення мовця до об'єкта мовлення [1, с.364].

Мова дуже чутлива до змін подій у різних середовищах, тому й сленг як один із її складників надзвичайно швидко зазнає змін. Так, сленг молоді 50-60-х років фактично не зрозумілий сучасному молодому поколінню.

Сленг кожної історичної епохи відображав ознаки часу. Стосовно ж сучасного українського сленгу, то тут, попри значну його русифікацію, спостерігаємо процес українізації – використання притаманних українській мові методів словотвору та адаптація іноземних слів до української вимови. Прикладами можуть слугувати такі номінації: *дискогопалка, лоскотарка, вечоранга, стайня, долярчик, хом'ячок, мітингайло, недоганяйло, окейно, дрiт, мавпа, жаба, кракозябра, гальмо, тусівка, типу, ситуйовина* тощо.

Сленг – це доволі поширене явище, яке є засобом спілкування у найрізноманітніших прошарках населення. За допомогою сленгу різні групи людей можуть влучно і точно передавати значення тих чи інших понять, ситуацій, явищ тощо. Мовознавець І. П. Ющук серед соціальних діалектів виділяє професіоналізми, жаргонізми й арготизми [3, с.58]; І. К. Білодід – жаргонізми, професійні жаргонізми та арго [2, с 263]. Деякі мовознавці розглядають сленг як просторіччя.

Просторіччя – сукупність лексем, які не входять до складу літературної мови, але в багатьох випадках близькі до літературно-мовленнєвої нормативності. Використання їх не обмежене певною територією (*тудюю, сюдою, читалка, професорка* тощо) [1, с. 363].

Жаргон (від фран. jargon – базікання) – специфічні слова чи вирази, які характерні для певної соціальної чи професійної групи людей [1, с. 356].

Арготизми (від франц. argot – жаргон, жебрацтво) – функціонально різнотипні ненормативні слова, сполучення слів у мовленні осіб, яких характеризує аморальна, навіть злочинна поведінка (*блатний, про блату, кімарити, шкет, шмон* та ін.). Арго у власному розумінні слова – це жаргон злодійського світу у Франції.

Сленг (від англ. slang; *s (sub)* – префікс, який вказує на другорядність; *lang (language)* – мова). Розглянемо етимологію цього слова. У сучасній лінгвістиці, як свідчить аналіз наукової літератури, існують сумніви щодо походження слова «сленг». За однією з версій, англ. *slang* походить від *sling* (*метати, жбурляти*). У таких випадках згадують архаїчний вислів *to sling one jaw* (*говорити*

промови, буйні й образливі слова). Згідно з іншою версією, «сленг» сходить до *slanguage*, причому початкова буква *s* нібито додана до *language* у результаті зникнення слова *thieves*, тобто спочатку мова йшла про злодійську мовою *thieves language*.

Інша відмінна риса сленгу – його вторинне значення в порівнянні з жаргоном, оскільки він черпає свій матеріал насамперед із соціально-групових та соціально-професійних жаргонів. Але крім жаргонізмів, сленг включає в себе окремі просторіччя, вульгарні слова. Однак при подібному запозиченні відбувається метафоричне переосмислення і розширення значення запозичених одиниць. Сленговим словам властива підвищена експресія, мовна гра, модні неології.

Сленг – це структурна одиниця мови, якою користуються люди різного віку. Тому сленг можна поділити на дві групи: молодь – особи до 25 років (діти, підлітки, повнолітні) й усі інші – особи старші 25 років. Розглянемо структуру і види саме молодіжного сленгу. У чому ж все-таки його особливість?

Насамперед, слід зазначити, що молодіжний сленг виник із протиставлення себе не стільки старшому поколінню, скільки офіційній системі. Адже усі люди, будучи молодими, перечили або протистояли чому-небудь і кому-небудь. Нехай то буде вчитель чи освітня система, батько чи мати. У цьому весь запал і неповторність молодості. Тому саме молодше покоління найактивніше використовує сленг у своєму мовленні.

Молодіжний сленг – це те, що об'єднує контингент осіб певного віку і виділяє їх серед інших, при цьому вирізняється нестандартністю і незвичайністю. Молодіжний сленг, як і будь-який інший, є тільки лексиконом на фонетичній і граматичній основі загальнонаціональної мови і відрізняється розмовним, а іноді й грубо-фамільярним забарвленням. Найрозвиненіші семантичні поля: «Людина», «Зовнішність», «Одяг», «Житло», «Дозвілля». Чимало елементів є різними скороченнями і похідними від них, а також англійськими запозиченнями або фонетичними асоціаціями. Характерною особливістю, яка відрізняє молодіжний сленг від інших видів сленгу, є його швидка мінливість, яка пояснюється зміною поколінь.

Щодо класифікації молодіжного сленгу, можна виділити різні категорії сленгізмів за різними ознаками. Так, з-поміж основних відмінностей серед осіб, які використовують молодіжний сленг, є вік та оточуюче середовище. За цими ознаками можна виділити такі категорії сленгу:

- сленг, що використовується серед школярів, зазвичай позначає буденні шкільні явища, предмети, стани, тощо наприклад: *мата*, *матра*, *інглиш* (*енглиш*), *фіз-ра*, *літ-ра* (математика, англійська мова, фізичне виховання, література); *кєра*, *класна*, *класуха* (класний керівник); *дєрік* (директор); *шпора*, *шпаргалка* (зрозуміло і без пояснення); *плавати* (погано знати матеріал); *хвіст* (заборгованість по предмету); *посипатись* (не скласти іспит, опитування), *шарити*, *викупати*, *вдуплитись* (зрозуміти матеріал); *заучка*, *зубрилка*, *ботан* (відмінник); *днокласник* (однокласник); *тупінь* (двієчник); *дєзе* (д/з – домашнє завдання); *комп* (комп'ютер);

- сленг, що використовується серед студентів, наприклад: *стипуха*, *Степаніда* (стипендія); *общага*, *братська могила* (гуртожиток); *вікно* (час, на який не призначено занять); *дедлайн* (кінцевий термін здачі чогось, наприклад реферату); *екватор* (сесія на 3 курсі); *лаба* (лабораторна робота); *профа* (профспілка студентів); *руммейт* (співмешканець у кімнаті, квартирі); *шара* (міфічне створіння, яке закликають і чекають студенти під час сесії, яке сприяє легкій та успішній здачі іспиту чи заліку із максимальним балом за мінімальних попередньо докладених зусиль); *шаровик* (людина, якій без великих зусиль щастить досягти успіху чи високих результатів); *автомат* (оцінка за екзамен, що виставляється за результатами поточної успішності); *автоматчик* (людина, яка отримує іспит автоматично); *абітура* (абітурієнт);

Молодіжний сленг є неоднаковим. Кожне середовище має свої відмінності, тому сленг озвучує реалії життя саме у цьому оточенні. Одним із чинників у формуванні сленгових лексем є спорідненість людських інтересів. Тому молодіжний сленг можна класифікувати наступним чином:

- сленг, що вживають люди, які займаються спортом: *кальоса*, *обувка* (взуття); *пеналь* (пенальті); *баскет* (баскетбол); *спортік*, *стадік* (спортивний майданчик, стадіон);

- сленг, що вживають люди, які займаються мистецькою діяльністю: *репа*, *генерал* (репетиція); *саун трек*, *ост* (мелодія, що супроводжує фільм); *солянка* (збірний концерт); *сольнік* (сольний виступ); *акустика* (акустична гітара).

Одним із особливих і дуже специфічних засобів мовлення молоді є сленг, який використовується у соціальних мережах, які також можна поділити на підгрупи:

- основні, загальноновживані сленгізми: *стора*, *акка* (сторінка у соціальній мережі, аккаунт); *ава*, *авка*, *аватарка* (головне фото сторінки); *залогинитись* (зарєєструватись); *утка*, *бан*, *спам* (неправдива новина, блокування сторінки, розсилання);

- часто вживані скорочення: *спс. дяк* (спасибі, дякую); *нз, незки* (нема за що); *коментни, комент* (прокоментуй, коментар); *карч, крч* (коротше, аналог російського *короче*); *бб, спок. спокі* *нокі* (байбай – від англ. *bye-bye*; добраніч); *вк, века, ок.ги, інст, інста, фейс, аська* (соціальні мережі ВКонтаті, Однокласники, Інстаграм, Фейсбук, Ask.fm); *прів, прівки* (привіт); *нет, інет* (мережа Інтернет); *нз. хз.* (не знаю, хто-зна); *ясн.* (ясно);

- сленгізми іншомовного походження переважно англійського: *лайк, лойс* (like – подобатись); GN, GM (Good night, good morning – доброї ночі, доброго ранку); *ноу, ок.* (No – ні, Океу – згода); *бютіфул* (beautiful – чудовий); *фоловер* (іменник від слова follow – підписник).

Окрему групу молодіжного сленгу складає вуличний сленг, до якого належать:

- звичайні вуличні сленгізми: *падік* (під'їзд); *адіки* (кросівки фірми «Аддідас»); *гоцанка, діско. діскач* (дискотека); *пікап, пікапити, залівати, клеїти* (знайомитись з дівчиною чи хлопцем); *попсовий* (застарілий); *алкан, алкаш* (пияк); *фотік* (фотоапарат), *капуста, лаве, мані, бабки, манка* (гроші); *лимон, лям* (найменування грошової суми в один мільйон); *альфа sameць, альфач* (впевнений у собі хлопець), *амбал, качок* (фізично сильний, високого зросту чоловік); *аміго* (друг, товариш); *базар, базарити* (розмова, розмовляти); *Буратіно, багатий Буратіно* (чоловік, який має багато грошей); *мєнти, копи, мусора* (представники правоохоронних органів); *бобік* (поліцейська машина); *барига* (перекупник краденого); *мерс, мерсло, мерсюк* (автомобіль марки "Мерседес"); *чувак, чувачок* (хлопець); *предки, родаки* (батьки); *батя, старий* (батько); *шаверма, шавуха* (шаурма).

- сленгізми, які часто називають «слова паразити». До них також належать вигуки, які є емоційно забарвленими, але зачасту не мають точного значення: *нуу, алло, альо, такего, цегой, цейво, тіпа, свеї, твеї, меї, блін, е-е-е, и-и-и.* Ця категорія є невід'ємною складовою саме молодіжного сленгу. Адже старші люди вкрай рідко вживають її у своєму мовленні.

Як і будь-яке явище, сленг має нейтральний, позитивний і негативний бік. Безумовно за допомогою сленгу люди краще розуміють одне одного. Але не можна не зважати й на негативні явища пов'язані зі сленгом. Мова йде про невідповідність сленгу мові стандарту або літературній мові. Сленг є одним із відгалужень сучасної української мови і одночасно позамовною одиницею. Не забуваймо і про нецензурну лексику, яка виникає під час непорозуміння різних груп людей; у разі «потреби» грубо висловити свої емоції та ставлення щодо тієї чи іншої ситуації або показати своє негативне налаштування. Слід пам'ятати також і про слова-паразити, які хоч і не мають таких негативних наслідків, як нецензурна лексика, але часто є зайвими. Вони не лише засмічують мовлення, а й псують враження про мовця. Наприклад: *тіпа, короче, ну.* Внаслідок виникнення цих явищ сленг не вважають чимось серйозним і значущим.

Висновки

Сленг за своєю природою швидкозмінний та підвладний моді тому без лексикографічної фіксації він приречений на зникнення, оскільки сленгові номінації швидко з'являються і так само швидко зникають. Отже, сленгізм є сукупністю слів та нестійких словосполучень, які відображають у собі всі сфери об'єктивного світу, у центрі якого перебуває людина, здатна пізнавати, інтерпретувати та втілювати результати власної когнітивної діяльності в мовних одиницях.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Дудик П. С. Стилїстика української мови: Навчальний посібник. – К.: Видавничий центр «Академія», 2005. – 668с.
2. Сучасна українська літературна мова: лексика і фразеологія / за заг. ред. акад. АН УРСР І. К. Білодіда. – К.: Наук. думка, 1973. – 439 с.
3. Ющук І. П. Вступ до мовознавства : навч. посіб. / І. П. Ющук. – Київ : Рута, 2000. – 126 с.

Сташкевич Інна Андріївна – викладач кафедри мовознавства, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: Innchuk999@gmail.com

Stashkevych Inna Andriivna – teacher of the Linguistics' Department, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: Innchuk999@gmail.com

Чернега Дмитро Андрійович – студент групи ЗПІ-18б, Факультет інформаційних технологій та комп'ютерної інженерії, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: dima.chernega01@mail.ru

Chernega Dmytro Andriyovych - student of the group ЗPI-18b, Faculty of Information Technologies and Computer Engineering, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: dima.chernega01@mail.ru

Тоха Вадим Валентинович – студент групи ЗПІ-18б, Факультет інформаційних технологій та комп'ютерної інженерії, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: valtoha0178@gmail.com

Tokha Vadym Valentynovych – student of the group ЗPI-18b, Faculty of Information Technologies and Computer Engineering, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: valtoha0178@gmail.com